

פינוחס - תוכן ענייני הפרשה

- א. שָׁכְרוּ שֶׁל פִּינְחָס (על הריגת זמרי וקזבי): "בִּקְנָאוֹ אֶת קְנָאֲתִי".
- ב. מִנֵּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְבַת מוֹאָב אַחֲרֵי הַמִּגְפָּה (כ"ו).
- ג. הַצּוּרִי עַל חִלְקַת הָאָרֶץ לַשִּׁבְטִים.
- ד. פְּקוּדֵי מִשְׁפְּחוֹת בְּנֵי לֵוִי.
- ה. בִּקְשַׁת בָּנוֹת צִלְפָּחֵד לֶאֱחָזָה בְּאָרֶץ, וְדִינֵי הַיִּרְשָׁה לְמִי שָׂאִין לוֹ בָּנִים (כ"ז, א-א"א).
- ו. "אִישׁ עַל הָעֵדָה": סְמִיכַת יְהוֹשֻׁעַ לְמִנְהִיג (כ"ז, י"ב-כ"ג).
- ז. קִרְבָּנוֹת צָבוּר: תְּמִידִין, וּמוֹסָפֵי - שִׁבְתָּ, רֹאשׁ חֹדֶשׁ, וְהַמִּוֹעֲדִים [פֶּסַח, שְׁבוּעוֹת, ר"ה, יוֹם כְּפוּר, סְכוּת וּשְׁמִינִי עֶצְרַת] (כ"ח, כ"ט).

"יפקד ה' אלקי הרווחת לכל בשר איש על העדה: אשר יצא לפנייהם ואשר יבא לפנייהם ואשר יוציאם ואשר יביאם..." (כ"ז ט"ז-י"ז)

מלות הפסוק נראות כפולות וחוזרות על עצמן. לכן מסביר רש"י: "אשר יצא לפנייהם" - לא כדרך מלכי האמות, שיושבים בבתייהם ומשלחין את חילותיהן למלחמה, אלא כמו שעשיתי אני, שנלחמתי בסיוחן ועוגל.

יצריך להבין מה הבאור במלים הנוספות "ואשר יבא לפנייהם ואשר יוציאם ואשר יביאם"? לפי דברי רש"י שמדבר כאן על יציאה למלחמה, נתן לומר שמשה רבנו מבקש שיהיה לעם ישראל מנהיג שיצא לפנייהם במלחמה, וידע גם "לבוא לפנייהם" - בגמר המלחמה ידע המנהיג לבוא לפני העם ולומר להם שהנצחון הוא לא בזכות ה' מנהיגות' והמפקדים, אלא זהו נצחון של ה' בלבד. לא כמנהג העולם שכאשר אמה מנצחת את אויבתה - מיד נערכות חגיגות נצחון וגאווה על עצמתו של הצבא והעם. אלא עם ישראל לוקח את נצחונותיו ו"מביאם" אל ה' יתברך. ממשיך משה ומבקש שיהיה לעם ישראל מנהיג "אשר יוציאם ואשר יביאם" - כאן אפשר לומר שמדבר על המלחמה הרוחנית של האדם. שיהיה לעם ישראל מנהיג שיידע להדריך אותם איך להתמודד עם מלחמת היצר - "אשר יוציאם". וכאשר יצליחו להתגבר על היצר הרע ולעשות את רצון ה', ילחמו להפיר שהנצחון שלהם היה מאת ה', כמאמר חז"ל 'אלוילי הקדוש ברוך הוא עוזרו אינו יכול לו'.

זה הפרוש "ואשר יביאם" - בבואם מהנצחון במלחמת היצר - יעלו את נצחונם לשמים. [עלון דרך הבצל שם טוב]

מספר על רבי זושא מאניפולי, שהיה ידוע בענותותו העצומה. פעם אחת, הוא הרגיש שמתגנבת ללבו תחושת גאווה על כך שהוא צדיק ומפרסם. מה עשה? הוא הלך לשוק, קנה לעצמו בגד מפאר ועניבה יקרה (דבר שלא היה נהוג אצל חסידים אז), ולבש אותם. הוא הסתובב ברחוב כשהוא נראה כמו עשיר גאותן. אנשים שלא הכירוהו זלזלו בו, ואלו שהכירו אותו תמהו. כששאלו אותו תלמידיו למעשיו, ענה: "היצר הרע שלי נסה לשכנע אותי שאני 'צדיק'. אז הראיתי לו שאני יכול להיות גם 'גונדלן'. עכשיו, כשכלם מסתכלים עלי מוזר, הגאווה נעלמה והלב שלי שוב נשבר ומחבר לה'".

דבר העזר

פרשת פינוחס יוצאת בדרך כלל בתחלת ג' השבועות שהם כ"א (21) ימים שבהם הפרענות מצויה לדאבוננו בתקופה זו. ימים אלו נקראים גם ימי בין המצרים על שם הפסוק: "כל רדפיה השיגוה בין המצרים". והימים הללו לעתיד לבוא יהיו שמחה וששון ויום ט' באב יהפך למועד - יום טוב. והנה במרכז הפרשה נמצאים כל הקרבנות של כל המועדים, לכאורה מה הקשר? הקשר הוא שסוף כל הימים של המועדים הם 21 ימים. והרמז הוא שתמיד כשיש פרענויות, רדיפות, קשיים ויסורים, וגם כשנדמה שחשוך שם בחוץ, תסתכל קדימה, תביט למעלה. ותראה כמה אור יש וימי מאיר את היום... לכן דוד המלך אומר (תהלים כ"ג, ד): "גם כי אלף בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי"!

כששאלו את רבי מנחם מנדל פוטרפס זצ"ל 'איך הצלחת לעבר את סיביר? הרי הסבל והיסורים שם היו בלתי נתנים אפילו לתאור!?' הוא ענה להם: 'באמונה!' - 'כן, אבל איך הצלחת להתחזק באמונה במצבים קשים כאלו?' לא ותרנו השואלים. וכתשובה - ספר רבי מנחם מנדל את הספור הבא: במקום בו שהיתי בסיביר היה לקוט של אסירים רבים. יהודים מכל הסוגים, ואף אסירים גויים ומשפחותיהם.

במקום בו שהיתי אני, היו שני הרים גבוהים וביניהם בקעה עמקה מאוד. יום אחד, עלה איזה גוי על אחד ההרים, ותקע שם מוט ברזל... הוא עלה על ההר השני ותקע גם בו מוט ברזל, אחר כך קשר בין שני המוטות חבל, נעמד מול כל השבויים ושאל בקול רם: 'חבר'ה אתם רוצים לראות איך אני הולך על החבל ועובר מצד לצד?' - 'לא, תודה', ענו לו כלם, 'איננו מעוניינים לבצע כאן לקוט עצמות. אם תפל לבקעה הזו, נצטרך לאסוף את האברים שלך כשעיר המשתלח ביום הכפורים'.

אבל הוא היה לולין. הוא עלה על החבל והלך בין שני ההרים. כלם ראו והתפעלו. לאחר שירד בשלום שאל את כלם 'חבר'ה, רוצים לראות עוד פעם איך אני הולך על החבל?' כלם ענו: 'לא תודה, פעם אחת זה מספיק. לא רוצים סכונים'. אבל הוא בכל זאת עלה בחזרה והלך את כל החבל מהצד השני.

לאחר שירד מההר, פנה לכלם ושאל: 'חבר'ה, אתם מאמינים שאני יכול ללכת פעם שלישית?' - 'אנחנו לא צריכים להאמין', אמרו לו כלם, 'ראינו בעינינו!' אבל האם אתם מאמינים שאני יכול ללכת פעם שלישית?' - 'כן!' ענו כלם. 'אתם מאמינים שאני יכול ללכת גם עם עגלה על החבל?' 'תראה', השיבו הנוכחים, 'עגלה זו לא הבעיה, אנחנו לא מבינים איך בכלל אפשר ללכת על החבל. כנראה שמי שיודע ללכת על החבל, יודע גם ללכת עם עגלה. אנחנו מאמינים לך שאתה יכול ללכת גם עם עגלה!' 'אם אתם מאמינים, אולי אחד מכם מוכן לשבת בתוך העגלה...? ... כמובן שאף אחד לא רצה... אבל היתה נערה אחת שהסכימה, היא התישבה בתוך העגלה ברגע ובלא שום פחד... והוא העביר אותה עם העגלה מצד אל צד.

כלנו נגשנו לנערה ושאלנו אותה 'איך לא פחדת?! כלנו מאמינים שהוא יכול, אבל מאיפה האמונה המחלטת שלך?!' ענתה להם הנערה: 'הלולין הוא אבא שלי'... אמר להם רבי מנחם מנדל פוטרפס: אם אתה יודע שאבא הוא זה שמחזיק את העגלה - זו אמונה תמימה! זו אמונה מעשית!!! כשאתה רואה דבר מפלא או לא 'רואה', תזכר ותדע שזה יד ה' עלינו... וישמע החכם ויוסף לקח.

"פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן" (כ"ה, י"א) - "אלוקי נשמה שנתת בי... - ואתה עתיד לטלה מונני" - ספור

אומר המדרש (במדבר רבה כ"א, א'): פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן (כ"ה, י"א), אמר הקדוש ברוך הוא בדין הוא שיטל שכרו, (במדבר כ"ה, י"ב): לכן אמר הנני נתן לו את בריתי שלום, גדול השלום שנתן לפנחס, שאין העולם מתנהג אלא בשלום, והתורה כלה שלום, שנאמר (משלי ג, י"ז): דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום. ואם בא אדם מן הדרך שואלין לו שלום, וכן שחרית שואלין לו שלום, ובאמש כף שואלין בשלום, שמע ישראל חותמין פורס סכת שלום על עמו, התפלה חותמין בשלום, בברכת כהנים חותמין בשלום. אמר רבי שמעון בן חלפתא אין כלי מחזיק ברכה אלא שלום, שנאמר: ה' עז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום (תהלים כ"ט, א').

לאחר סדרה של מכשלות חמורות שיצאו מתחת ידו של שוחט העיר, פטר רבי זאב וולף מז'טומיר ז"ע את השוחט מתפקידו, השוחט קבל עליו בתחלה את הדין, אולם מאחר שהיה בעל משפחה גדולה וחלפו הימים ולא מצא פרנסה נאותה, גאֹתה בלבו המרירות על החלטת הרב. יום אחד החליט השוחט: "אמנם הרב העבירני מהשחיטה בקהלתי, אך מעולם לא גזר עלי שלא לשחט מחוץ לגבולות העיר, אלף לי אל הכפרים הרחוקים, למקומות שבהם אין מצודתו של הרב פרוסה, ואשחט שם עופות ובהמות כדי לפרנס משפחתי". אמר ועשה, נטל את תיק הסכינים ומעט אכל ובגדים ויצא לדרך החדשה, עד שהגיע לכפר קטן ורחוק, נכנס לביתו של המוזג היהודי, ולאחר שהתפלל שחרית פנה אל בעלת הבית בהצעה לשחט לה עופות, למרבה אכזבתו סברה לו האשה, כי השוחט הקבוע כבר הקדימו, ובבקר עבר בכפר ושחט כל מה שעמד לשחיטה. נאנח השוחט המדח אנוחה כבדה ופנה להמשיך דרכו, הדרך עברה ביער, בעוד הוא משרף את רגליו בין עצי הבראשית שקעה החמה, הוא שקל את צעדיו כאשר לפתע פלחה קריאה מקפיאת דם את האויר.

בתוך שניות הקף חבורת שודדי יערות ואלה כפתוהו וגררוהו למקום מסתור. לפתע הבזיק במוחו רעיון, "למה תנהגו כך, אני משלכם?" אמר לשודדים, לנכח הפליאה שעלתה בעיניהם והוסיף בחייד: "גם אני באותו מקצוע, ובטוחני כי אוכל להיות חבר נאמן ומועיל בחבורתכם".

בדברו של מתרמילו את סכיני השחיטה, עיניהם של השודדים אורו למראה הסכינים, שנראו בעיניהם כחרבות חדות, ובו במקום שחרוהו מכבדיו וקבלוהו לחבורתם. בתחלה יסרו מצפונם והוא חכה לשעת פשר ראשונה כדי לחמק מהחבורה, ואולם כשחלף זמן והדבר לא צלח בידו, לא נותרה לו ברירה אלא לחקות את חבריו החדשים ולנהג כמותם, כך נהפך לשודד לכל דבר, הוא היה שתף פעיל לכל מעשי השד והבזה, ואף פגע במו ידיו בלא מעט בני אדם תמימים ומסכנים.

חלפו שנים, בקר אחד ארב לטרפו בין עצי היער, בסמוך לצמת דרכים שאחת מהן מובילה למזריטש, כשעברה במקום כרכרה קטנה, התנפל עליה וגרר את הנוסע לעמק היער, בהגיעם למקום המסתור תבע מהשבוי לתת לו את כל כספו, זה הוציא מכיסו צרור דל ועלוב, שבו רק כמה זהובים, והדבר העלה חמתו של השודד, והוא הניף על האיש חרבו כדי להרגו.

השבוי תלה בו עינים מתחננות, "הרי אני בידך, ותוכל לעשות בי כטוב בעיניך, רק בקשה אחת אבקש לפני מותי, הנח לי לטל את ידי, לברך ברכות השחר, לקרא קריאת שמע, ולהתודות",

השודד הסכים, והשבוי נטל ידיו והחל לשאת תפלתו בנחת וברגש מרטיט, "אלוקי, נשמה שנתת בי טהורה היא, אתה בראתה, אתה יצרתה, אתה נפחתה, בי ואתה משמרה בקרבי, ואתה עתיד לטלה מונני".

השבוי היה כה מרפז בתפלתו עד שלא הבחין כלל בתמורות הפוקדות את השודד העומד מולו, אווז חרב חדה בידו. זה החליף צבעים והחל מזיע מכף רגל ועד ראש, בשלב מסוים אף החל כל גופו לרעד, מבלי שתהיה לו שליטה על עצמו, קול חבטת הנפילה של השודד ארצה הוציאה את השבוי מרכוזו, הוא מהר אליו ובאמצעות המים שנותרו בכלי הנטילה, הקיץ השודד מעלפוננו. ורוחו של השודד שבה אליו, והוא הצליח להוציא הגה בקול רועד: "רבי, התכירני?... ומיד החלו דמעות קולחות מעיניו. "אני הוא השוחט מז'טומיר שהדח על ידי כבודו לפני שנים רבות..."

תדהמה מחלטת אחזה ברבי זאב וולף "כיצד הגעת לכאן?! איך הדרדרת למצב כה נורא? שאל.

השודד גולל לפניו השתלשלות הדברים ופרץ בבכי. "רבי, רוצה אני לחזר בתשובה שלמה, האם יש לפני דרך חזרה?" "שערי דמעות לא ננעלו", השיב הצדיק מז'טומיר. "כלל ראשון הוא עזיבת החטא, הנח הכל מאחוריך, המלט ממקום אפל וחשוך זה, ונסע יחדיו אל המגיד ממזריטש, בטוחני כי הוא יראה לנבכי נשמתך האמללה, וימצא בעבורך דרך תשובה".

מהרו השנים לעזב היער, וכעבר יום הגיעו לבית מדרשו של המגיד. לאחר שרבי זאב וולף ספר לרבו את תולדות השוחט שהיה לשודד יערות, וכעת מבקש לחזר בתשובה, נקרא הלה להתייצב לפני המגיד, וזה נתן לו דרך תשובה, והוא קבלה בשמחה ובאהבה.

האיש לא האריך ימים, וכעבר זמן שבק חיים כשהוא חבוט ומיסר בגופו ובנפשו, לא רבים הלכו אחרי מסתו, רבי זאב וולף מז'טומיר צעד אחריה בראש מרפן, בדברי הספדו יסר הצדיק עצמו בדברים, שרק מעטים ירדו לעמקם: "וכל זה לא בא אלא בעטתי שלא קימתי דברי אנשי כנסת הגדולה: "היו מתונים בדין".

"אלה תעשו לה' במועדיכם..." (כ"ט, ל"ט)

בספר 'אוהב ישראל' לרבי מאפסא זצ"ל מובא: מדוע ברב השנים קוראים את פרשת פינחס, שכל המועדים כתובים בה, בשבת בין המצרים? ודאי לא דבר ריק הוא, ובכונה עשו חז"ל זה ברוח קדשם. שאם נתבונן, נראה שאלו כ"א (21) הימים שבין י"ז בתמוז לתשעה באב הם המקור והשרש לכל מועדות השנה, שהם בכללן גם כן כ"א יום.

דהינו - שבת, ראש חודש, ז' ימי הפסח, יום חג השבועות, ב' ימים של ראש השנה, יום הכפורים, ח' ימי חג הסוכות.

וסימנך "א"ף טוב לישראל" (תהלים ע"ג, א). ואלו כ"א הימים של בין המצרים הם שרש להם. ואם ירצה ה' כשנזכר במהרה בימינו לעשות תשובה ומעשים טובים והקדוש ברוך הוא יגאלנו גאלת עולם, אז יתגלה רב טוב הצפון, כי אז נהיה ראויים לכל הברכות וישועות טובות מצד הדין, ואז יהיו כ"א ימים אלו ימים טובים, גדולים ונוראים, אשר אין להעריך, והם המקור והשרש לכל כ"א הימים הטובים שאנו עושים בזמן הזה. ועל כלם יהיה ט' באב למועד גדול יותר. לכן קוראים בימים אלו פרשת פינחס, אשר כל המועדים כתובים בה, כי מהם נמשכים כל המועדים, והמשפיל יבין כל זה.

“על פיו יצאו ועל פיו יבאו” (כ”ז, כ”א) – סיפור

אמתחת (תרמיל או תיק) היתה במעונו של הרב מפוניבז', רבי יוסף שלמה כהנמן זצ”ל, אשר עיניו היו נשואות אליה בדחילו. כל פרוטה שהגיעה לידי ו לא נדרשה לרכישת מעט מצרכי המזון, שלשלה עד מהרה אל אותה אמתחת שנצבה מעל ארון הספרים שבחדר למודו. היה זה בתקופה שבין שתי מלחמות העולם, כשרבי יוסף שלמה כהנמן ישב על כס הרבנות בעיר פוניבז' והאיר את עיני למדני דורו. באותה תקופה אימה גזרת הגיוס על צבא נערי ישראל אשר בליטא. כל נער מתבגר נדרש לשעבד את גופו, ויותר מכך: את נפשו, לעבודת הצבא. בחורי ישיבה מצאו עצמם נתחלשים בפתאומיות מחיק הגמרא ונשלחים אל שדות הקטל. רק עצה אחת עמדה מול שליחי הצבא, אותה עצה עתיקת יומין, מימי 'ארבע מאות שקל כסף' של עפרון החתי ומימי הדורון תפלה ומלחמה שקבל עשו הרשע - שחד... כשנה לפני שהגיע כל נער לגיל הגיוס, היו מגיעים אנשי צבא אל בית הוריו, בודקים את הנער בכדי לקבץ האם כשיר הוא לעבודת הצבא ומותירים בידי צו גיוס עליו נקוב תאריך בו עליו להתייצב במפקדה הצבאית. משמעות התחמקות מקיום צו הגיוס היתה גזר דין מות. באותה שעה בה היו הקלגסים הצבאיים מגיעים אל בית ההורים, אפשר היה להחליק לידיהם בתבונה סכום נכבד, או-אז היו החילים עושים עצמם כאלו אינם רואים את הכסף וכאלו רואים הם גם רואים מום בגוף הבחור, וקובעים לאלתר כי אינו כשיר לשרות צבאי. כשהתקרב בנו של הרב, הלא הוא רבי אברהם כהנמן זצ”ל, לגיל הגיוס, החל אביו הגדול חוסד פרוטה לפרוטה כדי שבהגע היום בו יופיעו בפתח ביתם נציגי הצבא - תתרוקן האמתחת אל כיסיהם, והנער ישחרר מחובת השרות בצבא הליטאי. אך תכניות לחוד ומציאות לחוד... בעצומו של יום חג שביעי של פסח הופיעו שליחי הצבא בפתאומיות, הולמים וחובטים בדלת הבית. בני הבית המבהלים מהרו לפתח, ואל החדר פסעו שלושה גברתנים הלבושים מדים צבאיים ובידיהם טפס פקדה: הגענו הנה על מנת לראות את הנער אברהם כהנמן, האם כשיר הוא לעבודת הצבא, ומשימצא כשיר - יקבל מאתנו את פקדת התייצבותו לעבודת הצבא. בני הבית נרעדו ונאלמו דומיה. אמנם התכוונו אל הרגע הזה, אמת, גם אמתחת המעות אשר מעל הארון בחדר הלמוד, גם היא מוכנה ומזמנת, אך בעצומו של החג, זאת יודע כל יהודי, יש אסור מחלט לטלטל מעות. אסור מקצה אשר אסרו עלינו חכמים. ומה יועיל כסף שמוכן ומזמן וגם צבור, אם אסור לקחתו ולמוסרו לידיהם של אנשי הצבא האימתניים?! בני המשפחה מכנסים היו בחדר המרכזי ולבם פרפר. 'אולי מתר לקחת את הכסף, ולהחליק אותו לידיהם? הלא מדבר בשאלה הלכתית חמורה. מצד אחד עומד אסור 'מקצה' החמור, ומן הצד השני עומדות שנות צבא מרות, ומי יודע אם אברהם שלנו לא יגיע שם לידי פקוח נפש, ופקוח נפש - הלא דוחה את אסור המקצה' - הציע אחד מבני הבית, למדן בן למדן. לעמיתו היה מי שצדד להמשיך ולהמנע מאסור מקצה, למרות שהמשמעות היא: לקיחתו של הנער אברהם אל הצבא ואל עבודת הפרך המסכנת, גשמית ורוחנית כאחד. כי הלא אין נשקפת פעת סכנת פקוח נפש של ממש, ואולי אין כאן אפילו גדר של 'חולה שאין בו סכנה'. שאלה הלכתית חמורה כל כך, שאלה של דיני נפשות, ראוייה שתדון על שלחנו של הרב דמתא, אב המשפחה, אלא שהרב נעדר באותה שעה מן הבית, וקלגסי הצבא לא התאזרו במנה מיתרת של סבלנות וסובלנות... מה יעשו אפוא? במהירות גדולה יצא אחד הילדים וזמן הביתה את שכנם - הגאון הצדיק רבי אשר קלמן זצ”ל השם ינקם דמו. גאון זה, שהיה גיסו של הרב מפוניבז', היה מתלמידי בית המוסר הקלמאי ושמש כראש ישיבת פוניבז' המעטירה. נודע הוא בלמדנותו ובצדקתו, שמה ידע הוא לפסק? שמע רבי אשר את הצדדים בדחילו ופסק במר נפש: איני רואה שאפשר להכריז על המצב כספק ממשי של פקוח נפש. הלא מרבית החילים היוצאים לעבודת הצבא אינם מקפחים את חייהם. ומשאין כאן התר של פקוח נפש, לא נוכל להתיר לחלל את החג

על ידי טלטול המעות שבאמתחת. (יצין פי כדי לשחד את החילים, צריך היה לטלטל את המעות ממש ולהחליק להם את האמתחת בחכמה. אם היו אומרים להם או מראים להם היכן האמתחת - הם לא היו נוטלים אותה בריש גלי). הנער אברהם מצא צדדים להתיר את הטלטול, אולם העלה את דבריו רק בדרך של שאלה, אך דודו הגדול, רבי אשר, לא קבל את הטענות וקבע: אסור לטלטל את אמתחת הכסף. בני הבית נסו למשוך את הזמן, שמה בינתים יזדמן אביהם הביתה, אבל סבלנותם של לובשי המדים פקעה. תוך כדי הדברים נכנס הנער אברהם אל חדרו של אביו ונעצר משתומם: אבא נמצא בבית! נכנס מתי שנכנס ואיש לא שם אל לבו. אבל לשאלו לא יוכל, מאחר שהרב מפוניבז' גם את שנתו, והנער אברהם, כמו שאר בני הבית, לא יעז לעבר על מצות כבוד אב ולהעירו משנתו. החילים החלו לצעק בקול, דורשים להסדיר את הענינים ולחתם על צו הגיוס, אך הרב עדין אינו מתעורר. אין בררה אלא לקבל את פסק ההלכה של רבי אשר... החילים חסרי הסבלנות סקרו במהירות את אברהם והחליטו: כשיר הוא לעבודת הצבא! הם הגישו בידו צו גיוס ובו פקדה שבעוד כשנה עליו להתייצב בלשכת הגיוס הצבאית, ולא - יכרז כעריק ועלש מות ירחף מעל ראשו, חלילה. כמעט שנה חלפה וענינים שחורים העכירו את שמי אירופה. ריחות מלחמה החלו נשמעות באויר וממלכות החלו מתפתשות זו עם זו ושערי גבול החלו להנעל. באותם ימים של תחלת המלחמה, איש לא נחפז לברוח מביתו, אך בבית אחד בעיר פוניבז' נכרה תכונה בלתי שגרתית: הנער אברהם כהנמן התכוון לעלות בבהילות לארץ ישראל, בגפו. השלטונות הליטאיים החלו בגיוס מידי של כל החילים, גם אלו שטרם הגיע זמנם להתייצב, והרב מפוניבז' שהריח את ריח הסכנה מהר להשיג אשור כניסה לארץ ישראל, ולשגר את בנו, בדרך, אל ארץ הקדש. אף אחד לא העז ללוות את הנער בדרך אל תחנת הרכבת שגדושה היתה בחילים, רק אמו הרבנית התלווה אליו, וכשעלה אל הרכבת הצטעפו עיני שניהם בדמעות ומבטם, מבט של אם ובנה, נפגש בפעם האחרונה. זועות מלחמת העולם השנייה לא פסחו על משפחתו של הרב מפוניבז'. זוגתו הרבנית ותשעה מתוך עשרת צאצאיו עלו על המוקד ונרצחו במות קדושים וטהורים. לאחר המלחמה עלה רבי יוסף שלמה אל ארץ ישראל ופנה להקים את עולם התורה מחדש. רק בן אחד נותר בעולמו של הרב מפוניבז' בן אחד ויחיד, הלא הוא רבי אברהם זצ”ל, אשר עלה ארצה בתחלת המלחמה, בחוששו מפני מוראה של עבודת הצבא. הוא נצל ונשאר כשארית פליטת משפחת אביו. באחד הימים החליט הרב מפוניבז' לגלות באזני בנו סוד קטן מאותו יום חג שביעי של פסח, בו הופיעו שליחי הצבא בבית משפחת כהנמן: באותו יום-טוב, הגעתי הביתה, ובעמדי מאחורי הדלת קלטו אזני דין ודברים מתוך הבית. הבנתי ששליחי הצבא כבר נמצאים בתוך הבית, ושמעתי גם את קולו של גסי, הגאון רבי אשר קלמן השם ינקם דמו, אשר מעין בדרך ופוסק בלב כבד את הפסק ההלכתי כי אסור לטלטל את המעות. באותה שעה עלה בלבי דעה הלכתית הפוכה. סברתי, על פי המקורות שצפו מול עיני באותם רגעים, שאכן יש כאן מקרה של ספק פקוח נפש ומן הדין להתיר טלטול מקצה. הלא ידוע שאפלו על ספק נפשות מחללים את השבת. אולם ידעתי שאם אכנס ואשאל לדעתי ואורה את ההלכה הפסוקה, תגרם חלישות הדעת לרבי אשר. וכי מתר לגרם חלישות הדעת ליהודי, כל שכן תלמיד חכם מפלג שכזה?! מה עשיתי? מהרתי להכנס לחדרי דרך החלון, נשכבתי על מטתי ועשיתי עצמי כישן. ידעתי שלא תעבר על אסור תורה האוסרת להעיר אב משנתו. ואכן, נכנסתי, ראיתי אותו, לא הערתני, ואכן קבלת את צו הגיוס הסופי. אולם ראה נא בני יקירי: דוקא משום אותה קפידה שהקפדתי על כבודו של רבי אשר ודוקא משום אותה קפידה שהקפדתי על מצות כבוד אב - קבלת את צו הגיוס וממילא מהרתי לברוח מאדמת אירופה הבווערת, רגעים לפני שהשערים ננעלו... דוקא לכן - אתה כעת, כאן בארץ הקדש, חי וקיים!

[היכל המעשה - 'המבשר']

חנה ושבעת בניה - ספור גבורה יהודית

לצד חרבן בית ראשון ובית שני שחרבו באותו יום - ט' באב, היו ספורי גבורה ומסירות נפש רבים. אחד מהם נחקק בזכרון העם היהודי - חנה ושבעת בניה. מעשה זה קרה בתקופת בית שני. בתקופה במעבר בין השלטון היוני וגזרות השמד שבאו בעקבותיו תחת שלטון רומא המסמנת במעבר כואב מרבונות בארץ ישראל לחיי גלות ממשיכים, אינה רק ספור של הרס פיזי וחרבן ירושלים, אלא מאבק השרדותי על עצם הזהות היהודית. קוראים יקרים להלן הספור מתוך תנא דבי אליהו רבה (אליהו רבה ל, כ"א): וחכמים אומרים: "מזמור לאסף אלקים באו גוים" - בא אדריאנוס קיסר ותפס אשה (חנה) אלמנה עם שבעה בניה, אמר לה: מה טיבך? אמרה לו: אשה אלמנה אני. ואמר לה: תינוקות הללו מנין לך? אמרה לו: בני הם.

מיד הביא את הראשון, ואמר לו: השתחוה לאלוהי זה. אמר לו אותו התינוק: חס ושלום, אין אני משתחוה למעשה בני אדם. שכן כתוב בתורה: "וידעת היום והשבת אל לבבך כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד" (דברים ד, ל"ט). מיד נטל חרב והרג אותו.

חזר והביא את השני ואמר לו: השתחוה לאלוהי זה. ואמר לו: חס ושלום, אין אני משתחוה למעשה ידי אדם. שכן כתוב בתורה: "כי ה' אלקיכם הוא אלקי האלקים ואדני האדנים האל-הגדל הגבר והנורא אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד עשה משפט יתום ואלמנה" (דברים י', ז'). מיד צנה והרגו אותו.

חזר והביא את השלישי ואמר לו: השתחוה לאלוהי זה. ואמר לו: חס ושלום, אין אני משתחוה למעשה ידי אדם. שכן כתוב בתורה: "כי לא תשתחוה לא-ל אחר כי ה' קנא שמו אל-קנא הוא" (שמות ל"ד, ד'). מיד צנה והרגו אותו.

חזר והביא את הרביעי ואמר לו: השתחוה לאלוהי זה. ואמר לו: חס ושלום, אין אני משתחוה למעשה ידי אדם. שכן כתוב בתורה: "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד" (דברים ו, ד). מיד צנה והרגו אותו.

חזר והביא את החמישי ואמר לו: השתחוה לאלוהי זה. ואמר לו: חס ושלום, אין אני משתחוה למעשה ידי אדם. שכן כתוב בתורה: "וזבח לאלקים יחרם בלתי לה' לבדו" (שמות כ"ב, ט). מיד צנה והרגו אותו.

חזר והביא את הששי ואמר לו: השתחוה לאלוהי זה. ואמר לו: חס ושלום, אין אני משתחוה למעשה ידי אדם. שכן כתוב בתורה: "ה' ימלוך לעלם ועד" (שמות ט"ו, י"ח). מיד צנה והרגו אותו.

חזר והביא את השביעי הקטן שבכלם ואמר לו: השתחוה לאלוהי זה. ואמר לו: חס ושלום, אין אני משתחוה למעשה ידי אדם. נשבענו להקדוש ברוך הוא שלא נעבד לא-ל אחר, והקדוש ברוך הוא נשבע לנו שלא יחליפנו בעם אחר, שנאמר: "את ה' האמרת היום להיות לך לאלקים וללכת בדרךיו ולשמר חקיו ומצותיו ומשפטי ושלשם בקלו: ו ה' האמרת היום להיות לו לעם סגלה כאשר דבר לך ולשמר כל מצותיו: ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה לתהלה ולשם ולתפארת ולהיתד עם קדש לה' אלקיך כאשר דבר" (דברים כ"ו, י"ז-י"ט).

אמר לו הקיסר: ואם אי אתה משתחוה לזה אלה, הריני זורק לך את הטבעת לפני, כדי שיהיו העומדים לפני יאמרו ששמעת לדברי הקיסר והשתחוית לזה אלה.

אמר לו התינוק: אללי עליך קיסר על הדברים שאתה אומר לי, ומה אתה בשר ודם מתביש מבשר ודם שכמותך ואני איך לא אתביש מלפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא.

אמר לו הקיסר: וכי יש אלוה-לעולם? אמר לו: וכי עולם של הפקר ראית? אמר לו: וכי יש ראש לאלקים?

אמר לו: והלא כבר נאמר, "ראשו כתם פז" (שיר השירים ה', י"א).

אמר לו: וכי יש אונים לאלקים? אמר לו: והלא כבר נאמר:

"אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחשבי שמו" (מלאכי ג', ט"ז). אמר לו: וכי

יש עינים לאלקים? אמר לו: והלא כבר נאמר, "וירא אלקים את בני ישראל וידע אלקים" (שמות ב, כ"ה). אמר לו: וכי יש רגלים

לאלקים? אמר לו: והלא כבר נאמר, "ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזיתים" (זכריה י"ד, ד). אמר לו: וכי יש ידים לאלקים?

אמר לו: והלא כבר נאמר, "הן לא קצרה יד ה' מהושיע" (ישעיהו נ"ט, א). אמר לו: וכי אם יש כח לאלקים, למה לא הציל אתכם

מידי. אמר לו: שוטה שבעולם, אין אתה הגון לעשות נסים על ידך. ואנו נתחייבנו מיתה להקדוש ברוך הוא. ואם אין אתה הורג

אותנו, הרבה הורגים יש לו למקום הרבה דבים ונמרים ונחשים ועקרבים והרבה אריות שיפגעו בנו.

מיד צנה עליו להרגו. מיד הגיע אדם ואמר לו לאותו קיסר:

בחייך קיסר, תן לי בני ואנשקו תחלה. מיד נתנו לה והיתה מגפפתו ומחבקתו ומנשקתו ונותנת דדיה לתוך פיו, והיה דבש וחלב נופל לארץ לקים מה שנאמר: "דבש וחלב תחת לשונך" (שיר השירים ד, י"א). שוב אמרה לו: בחייך קיסר, תן חרב על

צוארי ועל צואר בני יחד.

אמר לה הקיסר: אני עושה כן, שכן כתוב בתורתכם: "ושור או

שה אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד" (ויקרא כ"ב, כ"ח). עכ"ל.

ונסים מתוך התפלה: "וינקם לעינינו נקמת דם עבדיו השפוף. כפתוב בתורת משה איש האלקים: הרנינו גוים עמו, כי דם

עבדיו יקום ונקם ישיב לצרינו..."

"ממקומך מלכנו תופיע, ותמלוך עלינו, כי מחכים אנחנו לך. מתי תמלוך בציון? בקרוב בזמינו לעולם ועד תשכון. תתגדל ותתקדש דבתך ירושלים עירך לדור ודור ולנצח נצחים".

בברכת התורה

"לאדם מערכי לב ומה' מענה לשון" [משלי ט"ז, א]

לעילוי נשמת מו"ר אבי: יעקב בן רחל ועדוק: מו"ר הראש"ל הרב עובדיה יוסף זצ"ל מרת אמי: שרה-סרח בת שמחה ויוסף: הרב מאיר נסים בן כמסאנה מרכוס מרדכי בן רבקה ויוסף: דינה בת שרה: הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל נפתלי בן רוזה: אברהם בן שמחה: גורלי בן שמחה: יעקב ישראל בן גלית רבי מאיר בן אשר: יוסף חיים בן לאה: יהודה בן טובה: בן ציון קליין שלמה בן זוהרה: יעקב בן סאלם: חיים בן דוד ורחל: אפרים בן מדלן אשר מסעוד בן זוהרה: רחמים בן אחור אברהם: רפאל בן תמו אפרים בן ציון ורבקה: עופר בן יחיא: דוד (חוג'ה) בן שמחה משה אהרן בן מאיר יצחק: מאיר בן שמחה: שמעון בן רחל בן זינו שמחה בת סרח: יפה נדרה בת נעמה: רוזה בת שמשון: דליה בת חיים הגר בת אהרן והרטה: כותן בת חביבה: אחובה (דייז) בת טובה רחל בת חנה: חנינה בת כמסה: ורד בת אידה: חנה בת אביבה וראובן שושנה נוואל בת שדרה: רבקה בת רחל

לתצלחה: אליעד יעקב, הדס-הודיה, תמר, יעל, מיכל שרה בני פאולה: בנימין בן צילה גילי בלומברג, אלעזר בן שמחה, יצחק בן גיטי

זיווג הגור: גימית שמואל בן אסתר: אליעד יעקב בן פאולה: יצחק בן חיה: אליהו בן אילנה רחלי בת זהבה: עדינה בת שמחה: בתיה בת אסתר: זהבה בת אטו נעמה בת אסתר: תמר בת פאולה: אריק בן חיה: שלי בת חיה

לרפואת:

אהרן בן רוזה: משה בן רוזה מנחם בן עליזה: שמעון בן רחל: אברהם בן אנט עודד בן הגר: גולן בן דינה: אסתר בת שושנה אפרתה בת גלית: ויקטוריה בת שרה: זולית בת חנה פאולה בת דינה: גלית בת רוז: מרים קרן בת רבקה אילנה לאה בת ציפורה: אהרן בן מרים רחל בת טהרה: חות בת לינה: טרית בת רחל לימור הודיה, ושרונה בנות תורן יפה

לזרע של קימה:

יהודה יחזקאל יוסף בן רחל מרים נפתלי שלמה בן לאה: ליאור בן דינה שושנה רייזל בת מינה: שירה בת שושנה שמחה צביה בת רחל: יובל בן שלומית רחל בת חיה: לאה רחל בת איריס: טריק בת מלמס ויקטוריה תקוה בת רינה: דניאלה בת עופרה מאיר יעקב בן רחל: הילה בת ישראלה מירי בת סוזן: חיים יוסף בן איריס: סהרה בת שאהן

להזמנות, להקדשות ולתרומות במייל:

Ronbarina@gmail.com

מצוה לתרום מכספי מעשר לזיכוי הרבים